Aineistojen avaaminen edistää läpinäkyvyyttä

30.10.2018

Aineistojen avaaminen edistää tutkimuksen läpinäkyvyyttä

Muutaman viimeisen vuoden aikana Seinäjoen ammattikorkeakoulu on aktiivisesti luonut erilaisia menetelmiä, joiden avulla on mahdollista edistää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) avoimuutta. Toimintatapoja ja infrastruktuuria on kehitetty siten, että erilaisissa hankkeissa syntyneiden aineistojen kuvailutiedot (metadatat) ovat julkisesti saatavissa SeAMKin verkkosivuilta löytyvässä aineistotietokannassa (app-staging.seamk.hion.dev/aineistot). Aineistojen avoimuus ja läpinäkyvyys on erityisen tärkeää esimerkiksi siksi, että niiden pohjalta kirjoitettujen tutkimusjulkaisujen ja –raporttien lukijalla on mahdollisuus arvioida hankkeessa tehdyn toiminnan toteutusta, tulosten merkittävyyttä ja päätelmien oikeellisuutta.

Tutkimusjulkaisujen laadun takaamiseksi käytetään myös vertaisarviointia. Käsikirjoituksen arvioinnin lisäksi on yleistynyt käytäntö, jossa arvioitsijat tarkastelevat myös tutkimuksessa hyödynnetyn aineiston sisältöä. Lisäksi nämä aineistot tulee saattaa myös muiden tutkijoiden saataville. Esimerkiksi yhdysvaltalainen open access –tiedejulkaisu, PLOS ONE, edellyttää, että kaikkien sen julkaisemien artikkeleiden aineistot ja niihin liittyvät kuvailutiedot (metadatat) tulee olla löydettävissä joko tieteenalakohtaisesta tai yleisestä data-arkistosta. Jos kirjoittajat tästä kieltäytyvät, ei artikkelia ole mahdollista saada julkaistua kyseisessä lehdessä. Vain erittäin painavat eettiset tai lainsäädännölliset perusteet antavat oikeuden olla julkistamatta dataa. Myöskään henkilötietoja tai arkaluonteista tietoa sisältäviä aineistoja ei julkaista, vaan ne tulee ensin käsitellä sellaiseen muotoon, että esimerkiksi tutkittavan anonymiteetti säilyy.

Myös tutkimuksen rahoittajat vaativat niin tutkimusaineistojen kuin niiden pohjalta syntyneiden julkaisujen avointa saatavuutta. Esimerkiksi keskeinen kotimainen tutkimusrahoittaja, Business Finland suosittelee tutkimusaineistojen avaamista soveltuvin osin ja hallitulla strategialla niin, että avaaminen ei loukkaa sopimuksia tai muuta oikeudellista toimintaympäristöä.

Aineistojen avaaminen muiden käyttöön mahdollistaa läpinäkyvyyden ohella myös erilaisten tutkimusmateriaalien tehokkaamman hyödyntämisen. Esimerkiksi julkisilla varoilla rahoitettuun tutkimukseen liittyvien aineistojen avaaminen voi mahdollistaa elinkeinoelämän nopeamman kehittymisen ja yhteisten yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemisen.

Seliina Päällysaho
FT, KTM, tutkimuspäällikkö SeAMK

Jaana Latvanen

YTM, informaatikko, SeAMK Kirjasto